

Облікова картка дисертації

I. Загальні відомості

Державний обліковий номер: 0824U001228

Особливі позначки: відкрита

Дата реєстрації: 15-03-2024

Статус: Захищена

Реквізити наказу МОН / наказу закладу:

II. Відомості про здобувача

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Найденко Вікторія Олександрівна

2. Najdenko Viktorija O

Кваліфікація:

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Вид дисертації: доктор філософії

Аспірантура/Докторантура: так

Шифр наукової спеціальності: 023

Назва наукової спеціальності: Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація

Галузь / галузі знань: культура і мистецтво

Освітньо-наукова програма зі спеціальності: Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація

Дата захисту: 26-02-2024

Спеціальність за освітою: Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація

Місце роботи здобувача:

Код за ЄДРПОУ:

Місцезнаходження:

Форма власності:

Сфера управління:

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

III. Відомості про організацію, де відбувся захист

Шифр спеціалізованої вченої ради (разової спеціалізованої вченої ради): ДФ Найденко ID 11431

Повне найменування юридичної особи: Харківська державна академія дизайну і мистецтв

Код за ЄДРПОУ: 02071145

Місцезнаходження: вул. Мистецтв, буд. 8, Харків, Харківський р-н., 61002, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

IV. Відомості про підприємство, установу, організацію, в якій було виконано дисертацію

Повне найменування юридичної особи: Харківська державна академія дизайну і мистецтв

Код за ЄДРПОУ: 02071145

Місцезнаходження: вул. Мистецтв, буд. 8, Харків, Харківський р-н., 61002, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

V. Відомості про дисертацію

Мова дисертації: Українська

Коди тематичних рубрик: 18.19.05

Тема дисертації:

1. Живопис Харкова межі XX – XXI ст.: експериментальні пошуки в пластичній мові
2. Kharkiv painting at the turn of the 20th - 21st centuries: experimental searches in plastic language

Реферат:

1. Дисертація присвячена дослідженню експериментальних пошуків в пластичній мові в образотворчому мистецтві Харкова межі XX – XXI ст. — доби, коли відбувалися значні суспільно-політичні зміни, змінювалось художнє середовище, мистецтво виходило з тенет нав'язаного радянською владою соцреалізму назустріч національному відродженню. У фокусі дослідження знаходиться творчість арт-угруповання «Буриме» та мистецька практика визначних худпромівців — Віктора Гонтаріва та Віталія Ленчина, художньо-стилістична система яких вирізняється експериментальною направленістю. В результаті проведеного дослідження вперше досліджено експериментальні пошуки в пластичній мові живопису харківського регіону межі XX – поч. XXI ст.; розкрито регіональні особливості новаторських тенденцій в образотворчому мистецтві межі XX – поч. XXI століття; простежено тяглість авангардної традиції початку XX ст. в творчості таких харківських мистців, як В.Гонтарів, В.Ленчин, О.Лазаренко, О.Шеховцов, В.Грицаненко, О.Лисенко; проаналізовано авторську творчо-педагогічну концепцію «Яблуко в листві» В.Ленчина; розкрито особливості національної

форми в творчості В. Гонтаріва; охарактеризовано зв'язок дизайну та станковості в творчості арт-угруповання «Буриме»; уведено до наукового обігу і проаналізовано низку творів майстрів харківського осередку. В першому розділі викладено результати історіографії фахової літератури, наведено джерельну базу та обґрунтовано методологію дослідження. Аналіз історіографії засвідчив, що у сучасному мистецтвознавстві безпосередньо тема експериментальних пошуків в пластичній мові живопису харківського осередку межі ХХ – поч. ХХІ століття спеціально не вивчалась і порушувалась лише фрагментарно в публікаціях, присвячених проблематиці трансформаційних процесів українського живопису кін. ХХ – ХХІ ст., без акцентування на особливостях новаторських формотворень в харківському регіоні, репрезентованих, зокрема, в творчості таких мистців як В.Гонтарів, В.Ленчин, О.Лазаренко, О.Лисенко, О.Шеховцов та В.Грицаненко. В другому розділі оглядово простежено еволюцію поняття «мистецький експеримент» та виділено три стадії його становлення: науковлений мистецький експеримент, модерністський мистецький експеримент і постмодерний мистецький експеримент. Виявлено, що відносини між традицією та новаціями в контексті мистецьких експериментів досить складні та корелюються відповідно до індивідуальної позиції художника. Розглянуто класифікацію новаторства, яка має різний характер. Зокрема, можна виділити технічне новаторство, стильове, концептуальне, тематичне, міждисциплінарне тощо. Розкрито трансформаційні процеси в образотворчому мистецтві Харкова кін. ХХ – поч. ХХІ ст. Показано, що незважаючи на складні політичні обставини, заборону всього українського та домінування соцреалістичного методу в мистецтві, художники-модерністи неофіційно та підпільно передавали свої знання молодому поколінню, яке зберігало наступність авангардної традиції та прагнуло до мистецьких експериментів, які активізувалися в останній чверті ХХ ст. У третьому розділі проаналізовано творчість харківського художника-монументаліста Віктора Гонтаріва в контексті його пошуків національної художньої форми. Розкрито, що особливостями національного стилю В.Гонтаріва є слобожанський підтекст, часом використаний в творах слобожанський розмовний суржик, а також створення унікальних образів українських селян колгоспного часу, які відрізняються від традиційних образів селян, створених засновником школи «українського монументалізму» М.Бойчуком. Проведено аналіз творчо-педагогічної концепції «Яблуко у листві» мистця-експериментатора В.Ленчина у контексті авангардних пошуків харківської школи графіки др. пол. ХХ – поч. ХХІ ст. Розкрито, що мистець винайшов власну концепцію побудови форми у просторі, відштовхуючись від ідеї, що основи авангардної геометричності закладені у самій природі, і розглядаючи це на прикладі яблуні, що має складну структуру, а гілля різної конфігурації росте під різними кутами і в різних напрямках. У четвертому розділі розкрито художньо-конструктивні витоки творчості учасників арт-угруповання «Буриме», яка утворилася у 1991 році. Розкрито авторські методики учасників арт-угруповання «Буриме», які ґрунтуються на експериментах з формою, кольором, живописними засобами виразності в поєднанні з дизайнерською складовою. Показано, що мистці в своїй творчості спираються на авангардну традицію початку ХХ ст. та спадщину української народної культури, подекуди апелюючи до естетики постмодернізму. Проаналізовано ідею синергетичного мистецтва арт-угруповання «Буриме», яка втілюється шляхом колективного письма на одному полотні зі збереженням авторської стилістики кожного з учасників. Простежено, що процес спільнотворення в творчості мистецького об'єднання «Буриме» споріднений з перформативною практикою, оскільки ідея та композиція полотна розгортається безпосередньо під час писання, має динамічний та імпровізований характер.

2. The dissertation is dedicated to the research of experimental searches in the plastic language in the fine arts of Kharkiv at the turn of the 20th - 21st centuries – the days when significant social and political upheavals took place, the artistic environment was changing, art was emerging from the shackles of socialist realism imposed by the Soviet system towards national revival. The focus of the study is the creativity of the Burime art group and the artistic practice of prominent artists Viktor Gontariv and Vitaly Lenchyn, whose artistic and stylistic system is characterized by an experimental orientation. As a result of the conducted research, for the first time: experimental searches in the plastic language of painting of the Kharkiv region at the turn of the 20th - beginning of the 21st century were investigated; the regional features of the innovative trends in the fine arts of the turn of the 20th - beginning of the 21st century are revealed; the durability of the avant-garde tradition of the beginning of

the 20th century is traced in the work of such Kharkiv artists as V. Gontariv, V. Lenchyn, O. Lazarenko, O. Shekhovtsov, V. Hrytsanenko, O. Lysenko; the author's creative and pedagogical concept «Apple in a leaf» by V. Lenchyn was analyzed; the peculiarities of the national form in the work of V. Gontariv are revealed; the relationship between design and easel in the work of the Burime art group is characterized; a number of works by the masters of the Kharkiv center were introduced into scientific circulation and analyzed according to artistic-stylistic and technical-technological features. In the first chapter, the results of the historiography of specialized literature are presented, the source base is given, and the research methodology is substantiated. The analysis of historiography proved that in modern art history, the topic of experimental searches in the plastic language of painting of the Kharkiv center at the turn of the 20th century - the beginning of the 21st century was not specifically studied and was discussed only fragmentarily in publications devoted to the problems of the transformational processes of Ukrainian painting at the 20th - 21st centuries, without emphasizing the features of innovative forms in the Kharkiv region, represented, in particular, in the work of such artists as V. Gontariv, V. Lenchyn, O. Lazarenko, O. Lysenko, O. Shekhovtsov and V. Hrytsanenko. In the second chapter, the evolution of the concept of "artistic experiment" is traced and three stages of its formation are distinguished: the academicized artistic experiment, the modern and the postmodern artistic experiment. It was found that the relationship between tradition and innovation in the context of artistic experiments is quite complex and correlated according to the individual position of the artist. The classification of innovation, which has a different character, is considered. In particular, it is possible to single out technical innovation, stylistic, conceptual, thematic, interdisciplinary, etc. Transformative processes in the fine art of Kharkov fine art at the 20th - beginning 21st century are revealed. It is shown that despite the difficult political circumstances, the ban on everything Ukrainian and the dominance of the socialist realist method in art, modernist artists unofficially and underground passed on their knowledge to the younger generation, which preserved the continuity of the avant-garde tradition and aspired to artistic experiments, which intensified in the last quarter of the 20th century. The third chapter analyzes the work of the Kharkiv monumental artist Viktor Gontariv in the context of his search for a national artistic form. It has been revealed that the features of V. Gontariv's national style are the Slobojan subtext, the Slobojan colloquial surzhik sometimes used in his works, as well as the creation of unique images of Ukrainian peasants of the collective farm era, which differ from the traditional images of peasants created by the founder of the school of "Ukrainian monumentalism" M. Boychuk. An analysis of the creative-pedagogical concept "Apple in a Leaf" by the experimental artist V. Lenchyn within the avant-garde explorations of the Kharkiv school of graphics during the latter half of the 20th and early 21st centuries reveals the artist's unique approach to constructing forms in space. Lenchyn developed his concept based on the notion that the fundamentals of avant-garde geometry stem from nature itself. He exemplifies this through the intricacies of an apple tree, which features a complex structure with branches growing at various angles and in diverse directions. The fourth chapter reveals the artistic and constructive origins of the creativity of the members of the Burime art group, which was formed in 1991.

Державний реєстраційний номер ДіР:

Пріоритетний напрям розвитку науки і техніки: Фундаментальні наукові дослідження з найбільш важливих проблем розвитку науково-технічного, соціально-економічного, суспільно-політичного, людського потенціалу для забезпечення конкурентоспроможності України у світі та сталого розвитку суспільства і держави

Стратегічний пріоритетний напрям інноваційної діяльності: Не застосовується

Підсумки дослідження: Теоретичне узагальнення і вирішення важливої наукової проблеми

Публікації:

- Найденко В.О. Мозаїчний кольоропис Олега Лазаренка: особливості пластичної мови. Вісник ХДАДМ. №1, 2022. С. 161 – 175

- Найденко В.О. Віктор Гонтарів: пошуки національного стилю і національної форми. HUDPROM: The Ukrainian Art and Design Journal. 2023. №1. С. 177 – 192.
- Найденко В.О. Творчо-педагогічна концепція “Яблуко у листві” Віталія Ленчина та шляхи її формування. Art and Design. 2023. №2 (22). С. 179 – 195.

Наукова (науково-технічна) продукція:

Соціально-економічна спрямованість:

Охоронні документи на ОПВ:

Впровадження результатів дисертації: Впровадження не планується

Зв'язок з науковими темами:

VI. Відомості про наукового керівника/керівників (консультанта)

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Соколюк Людмила Данилівна
2. Liudmyla D. Sokoliuk

Кваліфікація: д.мист., професор, 17.00.05

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Харківська державна академія дизайну і мистецтв

Код за ЄДРПОУ: 02071145

Місцезнаходження: вул. Мистецтв, буд. 8, Харків, Харківський р-н., 61002, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

VII. Відомості про офіційних опонентів та рецензентів

Офіційні опоненти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Роготченко Олексій Олексійович
2. Oleksii Rohotchenko

Кваліфікація: д. мист., професор, 26.00.01

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Інститут проблем сучасного мистецтва Національної академії мистецтв України

Код за ЄДРПОУ: 26167849

Місцезнаходження: вул. Євгена Коновальця, буд. 18-д, Київ, 01133, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Національна академія мистецтв України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Бабунич Юлія Ігорівна

2. Yuliia I. Babunich

Кваліфікація: к. мист., 17.00.05

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-1947-8325

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Львівська національна академія мистецтв

Код за ЄДРПОУ: 02071027

Місцезнаходження: вул. Кубійовича, 38, Львів, 79011, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Рецензенти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Котляр Євген Олександрович

2. Yevhen O. Kotliar

Кваліфікація: к. мист., професор, 17.00.01

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Харківська державна академія дизайну і мистецтв

Код за ЄДРПОУ: 02071145

Місцезнаходження: вул. Мистецтв, буд. 8, Харків, Харківський р-н., 61002, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Ковальова Марія Миколаївна

2. Mariya M. Kovaliova

Кваліфікація: к. мист., доцент, 17.00.05

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Харківська державна академія дизайну і мистецтв

Код за ЄДРПОУ: 02071145

Місцезнаходження: вул. Мистецтв, буд. 8, Харків, Харківський р-н., 61002, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

VIII. Заключні відомості

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові
голови ради**

Павлова Тетяна Володимирівна

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові
головуючого на засіданні**

Павлова Тетяна Володимирівна

**Відповідальний за підготовку
облікових документів**

Штан Геннадій Валерійович

Реєстратор

УкрІНТЕІ

**Керівник відділу УкрІНТЕІ, що є
відповідальним за реєстрацію наукової
діяльності**

Юрченко Тетяна Анатоліївна